

International Conference in Open and Distance Learning

Vol 13, No 2 (2026)

ICODL2025

ΠΡΑΚΤΙΚΑ

13ο Διεθνές Συνέδριο για την Ανοικτή & Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση

ISBN: 978-618-5335-28-1

Ανοικτή & Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση:

Οι Δεξιότητες του 21ου Αιώνα & η Πρόκληση της Τεχνητής Νοημοσύνης

ΤΟΜΟΣ 2

5-7/12 2025

ΕΑΠ Πάτρα & Εξ Αποστάσεως

Ευρωπαϊκό Μητρώο Διασφάλισης Ποιότητας (EQAR) και Πιστοποίηση Προγραμμάτων Σπουδών: Το Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο

Vasiliki Ioakeimidou, Ανδρέας Βασιλόπουλος

doi: [10.12681/icodl.9741](https://doi.org/10.12681/icodl.9741)

Copyright © 2026, Βασιλική Ιωακειμίδου, Ανδρέας Βασιλόπουλος

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

**Ευρωπαϊκό Μητρώο Διασφάλισης Ποιότητας (EQAR) και Πιστοποίηση
Προγραμμάτων Σπουδών: Το Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο**

**European Quality Assurance Register (EQAR) Study Programmes' Accreditation:
The Hellenic Open University**

Ιωακειμίδου Βασιλική
Μέλος ΣΕΠ, ΕΤΑ63
Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο
ioakeimidou.vasiliki@ac.eap.gr

Βασιλόπουλος Ανδρέας
Συντονιστής ΕΤΑ63
Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο
ΤΕΠΕΚΕ, Πανεπιστήμιο Πατρών
vasilopoulos.andreas@ac.eap.gr

Περίληψη

Η ραγδαία ανάπτυξη της διασυνοριακής εκπαίδευσης ενισχύει τη σημασία της εξωτερικής αξιολόγησης και πιστοποίησης Προγραμμάτων Σπουδών στην ανώτατη εκπαίδευση, αναδεικνύοντας την ανάγκη τεκμηριωμένων πολιτικών παρεμβάσεων. Το άρθρο χαρτογραφεί το τοπίο της πιστοποίησης ποιότητας στην ελληνική ανώτατη εκπαίδευση, με έμφαση στο Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο (ΕΑΠ). Παρουσιάζεται το ευρωπαϊκό πλαίσιο διασφάλισης ποιότητας, με κεντρικό σημείο αναφοράς τα ESG, την ENQA και το EQAR, τα οποία συγκροτούν ένα κοινό σύστημα αρχών που διασφαλίζει διαφάνεια, αμοιβαία εμπιστοσύνη και συγκρισιμότητα. Αναδεικνύεται η διασυνοριακή διάσταση της ποιότητας, καθώς αυξάνονται οι περιπτώσεις πιστοποίησης από ξένους φορείς. Η Ελλάδα διαθέτει πλήρως λειτουργικό σύστημα διασφάλισης ποιότητας, με οκτώ φορείς πιστοποίησης. Η περίπτωση του ΕΑΠ καταδεικνύει την εξωστρέφεια της ελληνικής ανώτατης εκπαίδευσης, μέσω διδρυματικών μεταπτυχιακών προγραμμάτων που πιστοποιούνται και από κυπριακό φορέα. Συμπερασματικά, η ποιότητα μετασχηματίζεται σε πολυεπίπεδο ευρωπαϊκό εγχείρημα που απαιτεί καλλιέργεια κουλτούρας συνεχούς βελτίωσης.

Λέξεις-κλειδιά

Ευρωπαϊκό Μητρώο Διασφάλισης Ποιότητας, πιστοποίηση, πανεπιστημιακά Προγράμματα Σπουδών, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο

Abstract

The rapid expansion of transnational education highlights the growing importance of external evaluation and accreditation of study programmes in higher education, as well as the need for evidence-based policy interventions. This article maps the landscape of quality assurance accreditation in Greek higher education, with particular emphasis on the Hellenic Open University (HOU). It presents the European quality assurance framework, focusing on the ESG, ENQA, and EQAR, which collectively provide a shared reference system promoting transparency, mutual trust, and comparability. The cross-border dimension of quality assurance is increasingly significant, as institutions engage foreign accreditation agencies. Greece operates a fully functional national quality assurance system, with eight accreditation bodies active in the country. The case of the HOU illustrates the outward-looking orientation of Greek higher education through joint master's programmes accredited also by a Cypriot agency. Overall, quality assurance in Europe is evolving into a multi-level, interconnected system that requires fostering a sustainable culture of continuous improvement and institutional responsibility.

Keywords

European Quality Assurance Register (EQAR), accreditation, higher education study programmes, Hellenic Open University

Εισαγωγή

Η ανάπτυξη της διασυνοριακής εκπαίδευσης (transnational education) είναι ραγδαία (de Wit et al., 2025). Αυτό συμπαρασύρει διαδικασίες εξωτερικής αξιολόγησης / πιστοποίησης Προγραμμάτων Σπουδών (ΠΣ) στην ανώτατη εκπαίδευση, καθώς επίσης αναδεικνύει την αναγκαιότητα έρευνας και τεκμηριωμένων πολιτικών παρεμβάσεων. Προφανώς ούτε τα ανοικτά πανεπιστήμια που προσφέρουν εξ αποστάσεως εκπαίδευση μπορούν να μείνουν ανεπηρέαστα (Mittelmeier et al., 2021).

Σκοπός του άρθρου είναι η κριτική παρουσίαση - χαρτογράφηση του (συνολικού) τοπίου της πιστοποίησης της ποιότητας των ΠΣ στην ελληνική ανώτατη εκπαίδευση με έμφαση στο ΕΑΠ. Τα κύρια ερευνητικά ερωτήματα που προκύπτουν, διατρέχουν το άρθρο και επιχειρείται να απαντηθούν είναι τα εξής:

- Ποιοι είναι οργανισμοί πιστοποίησης δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα;
- Πώς διαμορφώνονται οι δραστηριότητές τους;
- Τι συμβαίνει αναφορικά με την πιστοποίηση των ΠΣ του ΕΑΠ;

Στο συγκεκριμένο, λοιπόν, άρθρο επιχειρείται μια σύντομη βιβλιογραφική επισκόπηση για συστήματα εξωτερικής αξιολόγησης στο πλαίσιο διασφάλισης της ποιότητας σε πανεπιστημιακά ιδρύματα με ιδιαίτερη αναφορά στα ευρωπαϊκά Πρότυπα και Κατευθυντήριες Γραμμές (European Standards and Guidelines - ESG) και ακολουθεί παρουσίαση του Ευρωπαϊκού Μητρώου Διασφάλισης Ποιότητας στην Ανώτατη Εκπαίδευση (European Quality Assurance Register - EQAR). Στη συνέχεια καταγράφεται το σύστημα διασφάλισης ποιότητας στην πανεπιστημιακή εκπαίδευση στην Ελλάδα με εστίαση στην περίπτωση πιστοποίησης ΠΣ στο Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο (ΕΑΠ), αποδίδοντας έμφαση στη διασυνοριακή διάσταση της διασφάλισης της ποιότητας.

Η διασφάλιση της ποιότητας στην Ευρωπαϊκή ήπειρο: τα ESG

Η ιδέα για τη διαμόρφωση ενός ενιαίου ευρωπαϊκού χώρου ανώτατης εκπαίδευσης ξεκίνησε με τη Διαδικασία της Bologna το 1999. Η διασφάλιση της ποιότητας αποτελεί θεμελιώδη πυλώνα του Ευρωπαϊκού Χώρου Ανώτατης Εκπαίδευσης – ΕΧΑΕ (European Higher Education Area - EHEA) ως έναν χώρο διαλόγου και ανταλλαγής καλών πρακτικών (Matei et al., 2025).

Συνολικά, η European Association for Quality Assurance in Higher Education (ENQA), τα ESG, το EQAR μαζί με το DEQAR¹, μια βάση δεδομένων εξωτερικών εκθέσεων διασφάλισης ποιότητας με στόχο τη βελτίωση της πρόσβασης σε εκθέσεις και αποφάσεις σχετικά με ιδρύματα / Προγράμματα Σπουδών ανώτατης εκπαίδευσης που έχουν αξιολογηθεί εξωτερικά με βάση τα ESG από οργανισμό εγγεγραμμένο στο

¹ Η βάση δεδομένων αναμένεται να εξυπηρετήσει ένα ευρύ φάσμα χρηστών, όπως τα Κέντρα πληροφοριών αναγνώρισης (ENIC-NARIC), οι υπεύθυνοι αναγνώρισης σε ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, οι φοιτητές, οι οργανισμοί διασφάλισης ποιότητας και οι εκπρόσωποι υπουργείων και άλλες εθνικές αρχές.

EQAR συγκροτούν το ευρωπαϊκό πλαίσιο αναφορικά με τη διασφάλιση ποιότητας στα ευρωπαϊκά πανεπιστήμια.

Η ENQA αποτελεί τον φορέα των οργανισμών διασφάλισης ποιότητας στον ΕΧΑΕ, και εκπροσωπεί τα συμφέροντά τους σε διεθνές επίπεδο, τους υποστηρίζει σε εθνικό επίπεδο και τους παρέχει ολοκληρωμένες υπηρεσίες και ευκαιρίες δικτύωσης. Η αρχική ονομασία της ENQA ήταν «The European Network for Quality Assurance in Higher Education». Το 2004, μετατράπηκε σε Ευρωπαϊκή Ένωση για τη Διασφάλιση της Ποιότητας στην Ανώτατη Εκπαίδευση με στόχο να συμβάλει στη διατήρηση και την ενίσχυση της ποιότητας της ευρωπαϊκής ανώτατης εκπαίδευσης και να λειτουργήσει ως σημαντική κινητήρια δύναμη για την ανάπτυξη της διασφάλισης της ποιότητας σε όλες τις χώρες που συμμετέχουν στη Διαδικασία της Bologna.

Τα ESG είναι ένα σύνολο προτύπων και κατευθυντήριων γραμμών για την εσωτερική και εξωτερική διασφάλιση της ποιότητας στην ευρωπαϊκή ανώτατη εκπαίδευση (ENQA, 2015b). Τα ESG δεν είναι πρότυπα ποιότητας, ούτε καθορίζουν τον τρόπο εφαρμογής των διαδικασιών διασφάλισης της ποιότητας, αλλά παρέχουν καθοδήγηση, καλύπτοντας τους τομείς που είναι ζωτικής σημασίας για μία ποιοτική εκπαίδευση στο καταλληλότερο μαθησιακό περιβάλλον στην ανώτατη εκπαίδευση.

Η πρώτη έκδοση των ESG υιοθετήθηκε το 2005. Το 2012, στη συνάντηση του Βουκουρεστίου, στο πλαίσιο της Διαδικασίας της Bologna, οι υπουργοί συμφώνησαν ότι τα ESG θα έπρεπε να αναθεωρηθούν προκειμένου «να βελτιωθεί η σαφήνεια, η εφαρμοσιμότητα και η χρησιμότητά τους, συμπεριλαμβανομένου του πεδίου εφαρμογής τους». Οι υπουργοί ανέθεσαν στην ομάδα E4 (ENQA, European Students' Union - ESU, European University Association - EUA και European Association of Institutions in Higher Education - EURASHE), σε συνεργασία με την Education International, την BUSINESSEUROPE και το EQAR, να αναθεωρήσει τα ESG και να υποβάλει την πρότασή της στην Ομάδα Παρακολούθησης της Bologna (Bologna Follow Up Group - BFUG).

Η αναθεωρημένη έκδοση εγκρίθηκε το 2015 και παρουσιάστηκε από τις επτά οργανώσεις στην BFUG μετά από αρκετούς γύρους διαβουλεύσεων με τη συμμετοχή τόσο των βασικών ενδιαφερόμενων οργανώσεων όσο και των υπουργείων. Όπως ζήτησαν οι υπουργοί, η αναθεωρημένη έκδοση καθιστά τα ESG σαφέστερα, ιδίως όσον αφορά τη δομή τους, προκειμένου να αποφευχθεί πιθανή σύγχυση ως προς την

ερμηνεία τους. Συνδέει επίσης πιο ρητά τη διαδικασία μάθησης και διδασκαλίας με το τμήμα που αφορά την εσωτερική διασφάλιση της ποιότητας και ορίζει τη σχέση της διασφάλισης της ποιότητας με άλλες εξελίξεις της Διαδικασίας της Bologna που έχουν λάβει χώρα από το 2005, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που σχετίζονται με τα πλαίσια προσόντων και τα μαθησιακά αποτελέσματα. Στο Κοινό Ανακοινωθέν του Yerevan, το 2015, συμπεριλαμβάνονταν τα ESG στον Ευρωπαϊκό Χώρο Ανώτατης Εκπαίδευσης. Χωρίζονται σε τρία αλληλένδετα μέρη:

- Μέρος 1: Πρότυπα και κατευθυντήριες γραμμές για την εσωτερική διασφάλιση ποιότητας
- Μέρος 2: Πρότυπα και κατευθυντήριες γραμμές για την εξωτερική διασφάλιση ποιότητας
- Μέρος 3: Πρότυπα και κατευθυντήριες γραμμές για τους οργανισμούς διασφάλισης ποιότητας

Συνολικά, τα ESG 2015 μετατοπίζουν το βάρος από μια διαδικαστική συμμόρφωση σε μια στρατηγική, φοιτητοκεντρική και βελτιωτική προσέγγιση ποιότητας (ENQA, 2015a). Στον Παράρτημα 1 αποτυπώνεται η εξέλιξη στο περιεχόμενο των ESG μεταξύ του 2005 και του 2015.

Τα ESG 2015 λαμβάνουν υπόψη τις εξελίξεις στην ευρωπαϊκή ανώτατη εκπαίδευση από το 2005, όπως η μετάβαση στη μάθηση με επίκεντρο τον φοιτητή, καθώς επίσης η ανάγκη για ευέλικτες διαδρομές μάθησης και αναγνώριση των ικανοτήτων που αποκτώνται εκτός της τυπικής εκπαίδευσης. Επιπλέον, η αυξημένη διεθνοποίηση της ανώτατης εκπαίδευσης, η εξάπλωση της ψηφιακής μάθησης και οι νέες μορφές παροχής εκπαίδευσης αναφέρονται ως σημαντικές εξελίξεις που επηρεάζουν τη διασφάλιση της ποιότητας της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (Knight, 2004). Τα ESG 2015 αναφέρονται επίσης σε άλλα εργαλεία σε ευρωπαϊκό επίπεδο που συμβάλλουν στη διαφάνεια και την εμπιστοσύνη στην ανώτατη εκπαίδευση, όπως τα πλαίσια προσόντων, τα ECTS και το συμπλήρωμα διπλώματος. Το πεδίο εφαρμογής των ESG αποσαφηνίζεται και το κείμενο των ESG 2015 υπογραμμίζει την εφαρμοσιμότητά τους σε όλες τις υπηρεσίες τριτοβάθμιας εκπαίδευσης που προσφέρονται στον Ευρωπαϊκό Χώρο Ανώτατης Εκπαίδευσης (EHEA) «ανεξάρτητα από τον τρόπο σπουδών ή τον τόπο παροχής». Αυτό καθιστά σαφές ότι τα ESG εφαρμόζονται εξίσου στη διασυνοριακή και τη διακρατική τριτοβάθμια εκπαίδευση, καθώς και σε

διαφορετικούς τρόπους παροχής, όπως η ηλεκτρονική μάθηση. Επιπλέον, τα ESG 2015 δηλώνουν σαφώς ότι εφαρμόζονται, επίσης, στην παροχή ανώτατης εκπαίδευσης που δεν αποτελεί μέρος προγράμματος που οδηγεί σε επίσημο πτυχίο. Όπως και στα ESG 2005, τα ESG 2015 εστιάζουν στη διασφάλιση της ποιότητας που σχετίζεται με τη μάθηση και τη διδασκαλία. Ωστόσο, τα ESG 2015 περιλαμβάνουν επίσης αναφορά στο «*μαθησιακό περιβάλλον και τις σχετικές συνδέσεις με την έρευνα και την καινοτομία*». Επιπλέον, ενώ τα ESG δεν καλύπτουν τη διασφάλιση ποιότητας άλλων δραστηριοτήτων των ιδρυμάτων, όπως η έρευνα ή η διακυβέρνηση των ιδρυμάτων, τα ESG 2015 αναμένουν από τα ιδρύματα να διαθέτουν πολιτικές και διαδικασίες για την αντιμετώπισή τους. Το κείμενο υπογραμμίζει ότι η διασφάλιση της ποιότητας έχει τον διττό σκοπό της λογοδοσίας και της βελτίωσης και, ως εκ τούτου, τα ESGs εφαρμόζονται εξίσου σε διαφορετικές προσεγγίσεις της διασφάλισης της ποιότητας. Οι στόχοι των ESG 2015 είναι να παρέχουν ένα κοινό πλαίσιο για τη διασφάλιση της ποιότητας στην Ευρώπη, να επιτρέπουν τη διασφάλιση και τη βελτίωση της ποιότητας της ανώτατης εκπαίδευσης, να υποστηρίζουν την αμοιβαία εμπιστοσύνη και να παρέχουν πληροφορίες σχετικά με τη διασφάλιση της ποιότητας στον EXAE.

Τα ESG 2015 βασίζονται σε τέσσερις αρχές:

1. η κύρια ευθύνη για την ποιότητα και τη διασφάλιση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών ανήκει στα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης,
2. η διασφάλιση της ποιότητας πρέπει να ανταποκρίνεται στην ποικιλομορφία των συστημάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, των ιδρυμάτων, των προγραμμάτων και των φοιτητών,
3. η διασφάλιση της ποιότητας πρέπει να υποστηρίζει τη δημιουργία μιας κουλτούρας ποιότητας, και
4. η διασφάλιση της ποιότητας λαμβάνει υπόψη τις ανάγκες και τις προσδοκίες των φοιτητών και των φοιτητριών, των άλλων ενδιαφερόμενων μερών και της κοινωνίας.

Αν και όλες αυτές οι αρχές υπήρχαν σε κάποια μορφή στα ESG 2005, η αναγνώριση της ποικιλομορφίας και της σημασίας της υποστήριξης μιας κουλτούρας ποιότητας έχει μεγαλύτερη έμφαση στα ESG 2015. Τα ESG παραμένουν «γενικές αρχές» που επιτρέπουν την ποικιλομορφία στην πρακτική εφαρμογή. Όπως και το 2005, δεν

καθορίζουν λεπτομερώς τι είναι η ποιότητα, ούτε καθορίζουν τον τρόπο με τον οποίο πρέπει να εφαρμόζονται οι διαδικασίες διασφάλισης ποιότητας. Αντίθετα, διατηρούν τον ρόλο τους στην παροχή καθοδήγησης και στην επισήμανση τομέων που είναι ζωτικής σημασίας για την παροχή ποιότητας στην ανώτατη εκπαίδευση. Τα ESG 2015 εξακολουθούν να αναγνωρίζουν την πολυμορφία των ευρωπαϊκών συστημάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, των ιδρυμάτων και των οργανισμών διασφάλισης ποιότητας και εξακολουθούν να υποστηρίζουν, όπως και το 2005, ότι «μια ενιαία μονολιθική προσέγγιση της ποιότητας και της διασφάλισης ποιότητας στην τριτοβάθμια εκπαίδευση» στον ΕΧΑΕ δεν είναι κατάλληλη. Μια τέτοια προσέγγιση είναι απόλυτα συμβατή με το πλαίσιο μιας διεθνοποίησης από την οποία ωφελείται η ποιότητα της διδασκαλίας και μάθησης, η προετοιμασία των φοιτητών ζήσουν και να εργαστούν σε έναν παγκοσμιοποιημένο κόσμο, η κινητικότητα φοιτητών, διδακτικού / ερευνητικού προσωπικού, οι διεθνείς συνεργασίες και συνέργειες (de Wit et al., 2015).

Το 2024 οι υπουργοί συμφώνησαν σε μια νέα αναθεώρηση των ESG προκειμένου να συμβαδίζουν με τις σύγχρονες εξελίξεις, τις προκλήσεις και τις προσδοκίες. Έχει δημιουργηθεί ένα draft, αρχές του Γενάρη 2026 έληξε η δημόσια διαβούλευση και θα εκπονηθεί μια τελική εκδοχή των ESGs που αναμένεται να γίνει αποδεκτή τον Μάιο του 2027.

Το Ευρωπαϊκό Μητρώο Διασφάλισης Ποιότητας (EQAR)

Το Ευρωπαϊκό Μητρώο Διασφάλισης Ποιότητας στην Ανώτατη Εκπαίδευση² (EQAR) είναι το επίσημο μητρώο των οργανισμών διασφάλισης ποιότητας που λειτουργούν με βάση τα ESG στον Ευρωπαϊκό Χώρο Ανώτατης Εκπαίδευσης. Για την ακρίβεια είναι ο μόνος επίσημος οργανισμός που ιδρύθηκε ως αποτέλεσμα της Διαδικασίας της Bologna. Τον Μάιο του 2007, στο πλαίσιο της συνάντησης των κρατών μελών της Διαδικασίας της Bologna στο Λονδίνο, οι υπουργοί «χαιρέτισαν τη δημιουργία ενός μητρώου από την ομάδα E4». Στις 4 Μαρτίου 2008, ιδρύθηκε το EQAR ως «ανεξάρτητος οργανισμός υπεύθυνος για τη δημιουργία και τη διαχείριση ενός μητρώου οργανισμών διασφάλισης ποιότητας». Αποτελεί έναν ανεξάρτητο

² Ο πρόεδρος, η Γενική Συνέλευση, το Συμβούλιο, η Επιτροπή Μητρώου και η Επιτροπή Εφέσεων συγκροτούν την οργανωτική δομή του EQAR. Αυτή, έχει διαμορφωθεί με τέτοιο τρόπο ώστε η ανεξάρτητη Επιτροπή Μητρώου να μπορεί να διαχειρίζεται το Μητρώο και να διασφαλίζει την ανεξαρτησία και την ακεραιότητα μέσω κατάλληλων ελέγχων και ισορροπιών.

οργανισμό που πιστοποιεί³ οργανισμούς διασφάλισης ποιότητας και ενισχύει, συνακόλουθα, την εμπιστοσύνη στην ευρωπαϊκή ανώτατη εκπαίδευση⁴.

Πιο συγκεκριμένα, ανάμεσα στους βασικούς στόχους του EQAR είναι η μείωση των ευκαιριών να αποκτήσουν οποιασδήποτε μορφής αξιοπιστία τα τυχόν «εργοστάσια πιστοποίησης» ΠΣ⁵, η αύξηση της διαφάνειας της διασφάλισης ποιότητας και η παροχή σαφών και αξιόπιστων πληροφοριών σχετικά με τη διασφάλιση ποιότητας στην Ανώτατη Εκπαίδευση στην Ευρώπη.

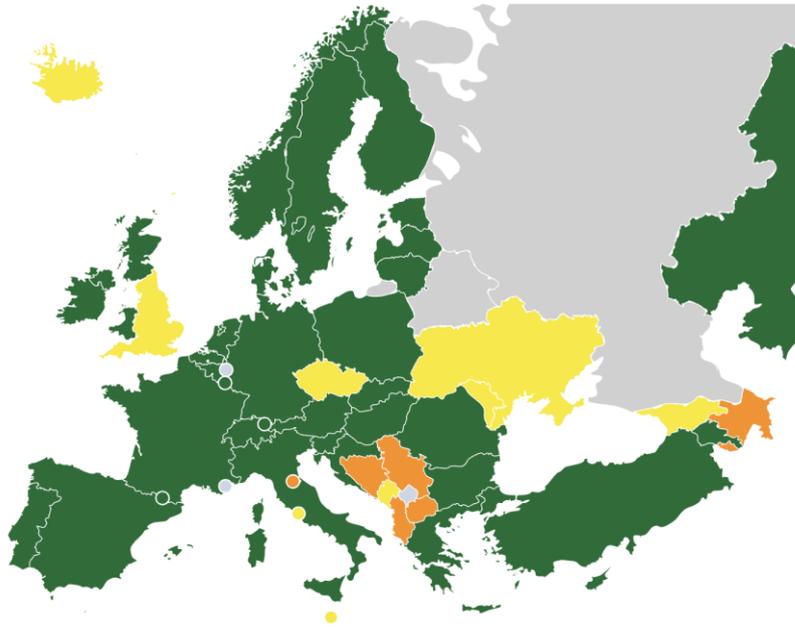
Στον χάρτη που ακολουθεί απεικονίζεται το στάδιο υλοποίησης της βασικής δέσμευσης για την εξωτερική διασφάλιση ποιότητας σε ολόκληρο τον ΕΧΑΕ. Η Ελλάδα ανήκει στις χώρες της Ευρώπης όπου, σε εθνικό επίπεδο, λειτουργεί ένα πλήρως λειτουργικό σύστημα διασφάλισης ποιότητας, στο πλαίσιο του οποίου όλα τα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης υπόκεινται σε τακτική εξωτερική διασφάλιση ποιότητας από οργανισμό⁶ που έχει αποδείξει με επιτυχία τη συμμόρφωσή του με τα ESG για τη Διασφάλιση Ποιότητας στον ΕΧΕΑ μέσω της εγγραφής του στο EQAR. Σε έξι χώρες της Ευρώπης (πορτοκαλί χρώμα) τέτοιο σύστημα δεν έχει τεθεί ακόμα σε ισχύ, ενώ υπάρχουν και εννιά χώρες (κίτρινο χρώμα) όπου μόνο ορισμένα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης υπόκεινται σε τακτική εξωτερική διασφάλιση ποιότητας από οργανισμό που έχει αποδείξει επιτυχώς τη συμμόρφωσή του με τα ESG μέσω της εγγραφής του στο EQAR, αν και ένα πλήρως λειτουργικό σύστημα διασφάλισης της ποιότητας έχει τεθεί σε ισχύ.

³ Η Επιτροπή Μητρώου, μεταξύ άλλων, παραλαμβάνει, αξιολογεί και αποφασίζει σχετικά με τις αιτήσεις εγγραφής στο Μητρώο, τις ανανεώσεις της εγγραφής, τις εκθέσεις ουσιαστικών αλλαγών και τις καταγγελίες τρίτων.

⁴ Στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση περιλαμβάνονται οργανισμοί που διαθέτουν πλήρη εξουσία απονομής πτυχίων στα επίπεδα 5 έως 8 του EQF, κύκλος 1 έως 3 του ΕΧΑΕ) και αναγνωρίζεται από τουλάχιστον μία εθνική αρχή (<https://www.eqar.eu/qa-results/glossary/#higher-education-institution-hei>). Για την ελληνική περίπτωση ειδικά, ο συγκεκριμένος ορισμός αποκτά ιδιαίτερη σημασία στον βαθμό που εξισώνει το επίπεδο 5 του EQF - όπου μπορεί να δραστηριοποιούνται και ιδιωτικοί οργανισμοί που στην Ελλάδα δεν θεωρούνται πανεπιστήμια - με τον πρώτο κύκλο σπουδών της Ανώτατης Εκπαίδευσης, την πανεπιστημιακή, δηλαδή, εκπαίδευση στη χώρα μας.

⁵ Ο όρος «εργοστάσια διπλωμάτων» ή «εργοστάσια πτυχίων» αναφέρεται σε διάφορες (συχνά διαδικτυακές) οντότητες ή οργανισμούς που ισχυρίζονται ότι προσφέρουν πτυχία, διπλώματα ή πιστοποιητικά σε αντάλλαγμα χρηματικού ποσού, χωρίς να προσφέρουν πραγματική προετοιμασία και αξιολόγηση των γνώσεων, δεξιοτήτων ή ικανοτήτων. Οι οντότητες αυτές δεν αναγνωρίζονται από καμία εθνική αρχή τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, αν και μπορεί να ισχυρίζονται ότι αναγνωρίζονται από διάφορους φορείς απονομής πτυχίων, όπως τα «εργοστάσια πιστοποίησης». Για πολλά χρόνια τέτοιοι οργανισμοί λειτουργούσαν σε χώρες, κυρίως, της πρώην ανατολικής Ευρώπης. Τα «εργοστάσια πιστοποίησης», αντίστοιχα, είναι ψεύτικες υπηρεσίες διασφάλισης ποιότητας που ισχυρίζονται ότι πραγματοποιούν εξωτερικές δραστηριότητες διασφάλισης ποιότητας για ψεύτικα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, προκειμένου να τα βοηθήσουν να φαίνονται νόμιμα.

⁶ Κατά κανόνα, ένας φορέας είναι εγγεγραμμένος στο EQAR από κάθε χώρα, στην Ελλάδα η ΕΘΑΕ. Αυτό όμως δεν σημαίνει πως είναι και ο μοναδικός που δραστηριοποιείται σε κάθε χώρα και αναλαμβάνει να πιστοποιήσει ιδρύματα ή και Προγράμματα Σπουδών.

Εικόνα 1: Διασφάλιση της Ποιότητας στην Ευρώπη

Αξίζει να αναφερθεί πως οι οργανισμοί διασφάλισης ποιότητας που επιθυμούν να εγγραφούν στο Μητρώο πρέπει να αποδείξουν ότι λειτουργούν σε ουσιαστική συμμόρφωση με τα ESG. Τα μέρη 2 και 3 των ESG⁷ έχουν άμεση σχέση με τους οργανισμούς διασφάλισης ποιότητας και, ως εκ τούτου, χρησιμεύουν ως κριτήρια για την εγγραφή στο Μητρώο. Ενώ τα πρότυπα του Μέρους 1 αντιμετωπίζονται διαφορετικά ανάλογα με τον τύπο της εξωτερικής διασφάλισης ποιότητας που πραγματοποιείται. Ο εκάστοτε φορέας αξιολόγησης, πάντως, αναμένεται να συμπεριλάβει συστηματικά όλα τα πρότυπα του Μέρους 1 των ESG στα κριτήρια και τις διαδικασίες που χρησιμοποιεί για την αξιολόγηση, την πιστοποίηση ή τον έλεγχο ιδρυμάτων ή προγραμμάτων.

Η διασυνοριακή διάσταση της διασφάλισης της ποιότητας σε ευρωπαϊκό επίπεδο

Τα ESG αποτελούν τη βάση για όλες τις δραστηριότητες διασφάλισης ποιότητας (δηλαδή αξιολόγηση, έλεγχο, διαπίστευση, πιστοποίηση) στον ΕΧΑΕ και έτσι για τη διασφάλιση της ποιότητας σε Προγράμματα Σπουδών που λειτουργούν με τη συνεργασία περισσότερων από ένα πανεπιστήμια από διάφορες χώρες. Η

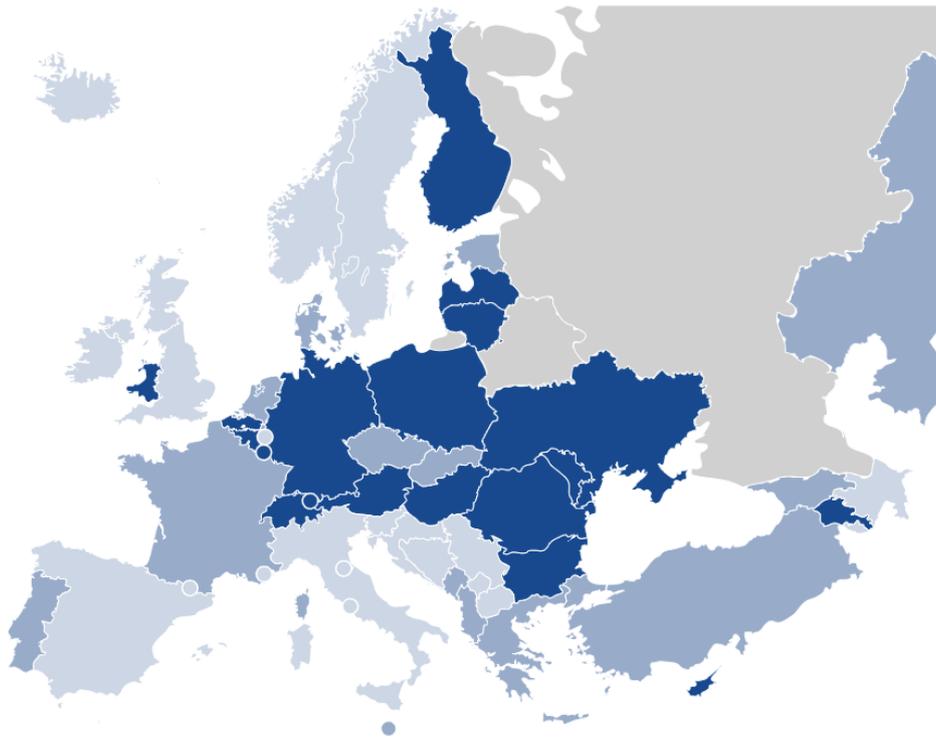
⁷ Μέρος 2: Πρότυπα και κατευθυντήριες γραμμές για την εξωτερική διασφάλιση ποιότητας
Μέρος 3: Πρότυπα και κατευθυντήριες γραμμές για τους οργανισμούς διασφάλισης ποιότητας

δυνατότητα επιλογής των ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης να συνεργάζονται με τον οργανισμό διασφάλισης ποιότητας που ανταποκρίνεται καλύτερα στις ανάγκες τους, μπορεί να συμβάλει στην ενίσχυση της δέσμευσης και της ευθύνης του ίδιου του ιδρύματος για την ποιότητα, να εξασφαλίσει καλύτερη συμμετοχή των φορέων του ιδρύματος και να προωθήσει την αυτοαξιολόγηση. Αντίστοιχα, η αναγνώριση των διαδικασιών πιστοποίησης, αξιολόγησης ή ελέγχου από έναν ξένο οργανισμό διασφάλισης ποιότητας που λειτουργεί σύμφωνα με τα ESG, όπως αποδεικνύεται από την εγγραφή στο EQAR, θα απέφευγε την συχνά αντιπαραγωγική επανάληψη των προσπαθειών ή ακόμη και την κόπωση, όταν τόσο ένας εθνικός όσο και ένας ξένος οργανισμός εξετάζουν το ίδιο πρόγραμμα ή ίδρυμα, θέτοντας μερικές φορές τις ίδιες ερωτήσεις, ακόμη και αν ο σκοπός είναι διαφορετικός.

Συνακόλουθα, ο στόχος της αναγνώρισης των οργανισμών διασφάλισης ποιότητας που είναι εγγεγραμμένοι στο EQAR σε ολόκληρο τον ΕΧΑΕ και της ελεύθερης επιλογής των ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης να συνεργάζονται με οποιονδήποτε εγγεγραμμένο οργανισμό, ορίστηκε ως ένας από τους στόχους του EQAR στην έκθεση της ομάδας Ε4 προς τη Διάσκεψη των Υπουργών του Λονδίνου σχετικά με ένα ευρωπαϊκό μητρώο οργανισμών διασφάλισης ποιότητας (2007), που εγκρίθηκε από το Υπουργικό Ανακοινωθέν του Λονδίνου και την Έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με την πρόοδο στη διασφάλιση της ποιότητας στην τριτοβάθμια εκπαίδευση (2009).

Τα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης θα μπορούσαν να χρησιμοποιούν το μητρώο για να επιλέγουν να αξιολογούνται από έναν εγγεγραμμένο οργανισμό διασφάλισης ποιότητας που ταιριάζει στην αποστολή και τις ανάγκες τους. Οι υπουργοί που συγκεντρώθηκαν στη Υπουργική Διάσκεψη του Βουκουρεστίου (Μάιος 2012) έθεσαν αυτόν τον στόχο σε πιο εμφανή θέση στην ατζέντα της Bologna. Η αναγνώριση των διασυνοριακών δραστηριοτήτων εξωτερικής διασφάλισης ποιότητας των εγγεγραμμένων στο EQAR οργανισμών θα ενίσχυε περαιτέρω την αναγνώριση των πτυχίων και των προσόντων και θα ενίσχυε την ευρωπαϊκή διάσταση της διασφάλισης ποιότητας. Στην Υπουργική Διάσκεψη του Yerevan (14/15 Μαΐου 2015), οι Ευρωπαίοι υπουργοί ανώτατης εκπαίδευσης δεσμεύτηκαν επίσης να επιτρέψουν στα ιδρύματα ανώτατης εκπαίδευσης να αναλάβουν την ευθύνη για τη διασφάλιση

της ποιότητας και να επιλέξουν έναν κατάλληλο οργανισμό διασφάλισης ποιότητας εγγεγραμμένο στο EQAR για τη διαδικασία εξωτερικής διασφάλισης ποιότητας. Σήμερα, 41 από τα 47 κράτη μέλη με δικαιώματα εκπροσώπησης στον EXAE έχουν υποβληθεί σε αξιολόγηση από μη εθνικό οργανισμό εγγεγραμμένο στο EQAR, ενώ οι διασυνοριακές δραστηριότητες διασφάλισης ποιότητας στον EXAE πραγματοποιούνται, κυρίως, σε χώρες που διαθέτουν νομικό πλαίσιο που αναγνωρίζει ξένους οργανισμούς εγγεγραμμένους στο EQAR αν και οι διασυνοριακές διαδικασίες διασφάλισης ποιότητας χρησιμοποιούνται λιγότερο συχνά ως μέρος του υποχρεωτικού συστήματος Διασφάλισης της Ποιότητας (μόνο στο 24 % των περιπτώσεων).

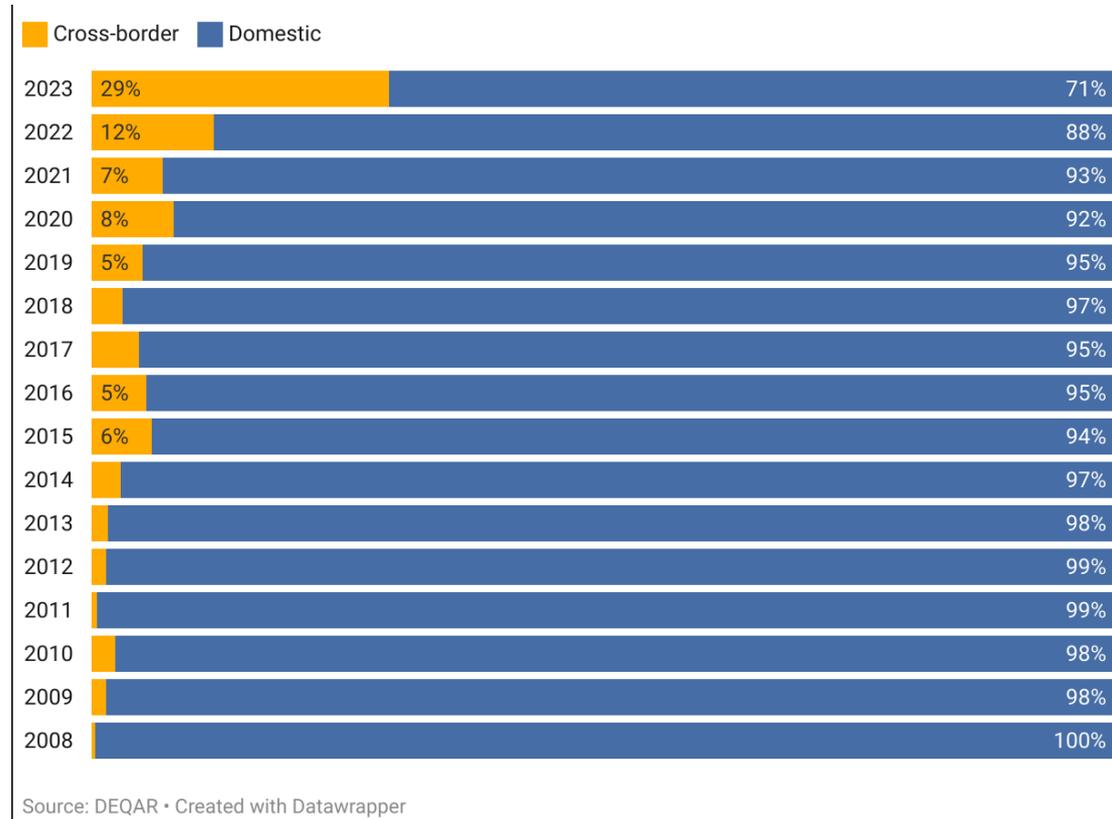

Εικόνα 2: Η διασυνοριακή διάσταση της Διασφάλισης Ποιότητας στις χώρες της Ευρώπης⁸

Σε αυτό το πλαίσιο, το 16% των ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στο DEQAR είχε τουλάχιστον μία διασυνοριακή διαδικασία διασφάλισης ποιότητας σε επίπεδο

⁸ Με σκούρο μπλε χρώμα σημαίνονται οι χώρες που αναγνωρίζουν τους οργανισμούς που είναι εγγεγραμμένοι στο EQAR ως μέρος των εθνικών απαιτήσεων εξωτερικής διασφάλισης ποιότητας. Με ανοιχτό μπλε χρώμα σημαίνονται οι χώρες που αναγνωρίζουν ξένους οργανισμούς με βάση το δικό τους πλαίσιο/τις δικές τους απαιτήσεις -Ελλάδα. Με γκρι χρώμα σημαίνονται οι χώρες που δεν αναγνωρίζουν ξένους οργανισμούς ως μέρος των εθνικών απαιτήσεων εξωτερικής διασφάλισης ποιότητας.

προγράμματος ή ιδρύματος, ενώ το 3% του συνόλου των διαδικασιών εξωτερικής διασφάλισης ποιότητας σε επίπεδο προγράμματος είναι διασυνοριακές. Το ποσοστό των διασυνοριακών διαδικασιών εξωτερικής διασφάλισης ποιότητας σε επίπεδο ιδρύματος αντιπροσωπεύει το 10 % του συνόλου των διαδικασιών σε επίπεδο ιδρύματος. Διακρίνονται όμως αυξητικές τάσεις.

Εικόνα 3: Μερίδιο των αποτελεσμάτων διασυνοριακής εξωτερικής διασφάλισης ποιότητας στο DEQAR ανά έτος (μόνο ιδρύματα του ΕΧΑΕ)

Η διασφάλιση της ποιότητας στην Ελλάδα: Η ΕΘΑΕΕ και οι άλλοι φορείς πιστοποίησης ΠΣ

Η Ελλάδα είναι μέλος του EQAR από τον Ιανουάριο του 2017. Στην ελληνική ανώτατη εκπαίδευση, η διασφάλιση της ποιότητας ρυθμίζεται από τον Ν. 4653/2020, ο οποίος καθορίζει το πλαίσιο και τις συγκεκριμένες διαδικασίες εσωτερικής και εξωτερικής αξιολόγησης στα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Για όλα τα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης απαιτείται απόφαση που χορηγεί άδεια λειτουργίας. Με βάση προκαθορισμένα κριτήρια (ESG), η τριτοβάθμια εκπαίδευση πρέπει να υποβάλλεται σε αξιολόγηση της ποιότητας είτε των προγραμμάτων σπουδών είτε του

εσωτερικού συστήματος διασφάλισης ποιότητας του ιδρύματος που σε κάθε περίπτωση δεν μπορεί να υπερβαίνει τα έξι έτη.

Η αξιολόγηση της ποιότητας των ΠΣ ή του εσωτερικού συστήματος διασφάλισης ποιότητας του ιδρύματος μπορεί να αντικατασταθεί από την αξιολόγηση/πιστοποίηση που διενεργείται από ξένο οργανισμό διασφάλισης ποιότητας ο οποίος είναι διεθνώς αναγνωρισμένος κατόπιν έγκρισης της Ελληνικής Αρχής για την Ανώτατη Εκπαίδευση και στη βάση της χρήσης των εθνικών προτύπων. Έτσι, οι εγγεγραμμένοι οργανισμοί πιστοποίησης που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα είναι οι ακόλουθοι:

Οργανισμός Πιστοποίησης	Ίδρυμα	Προγράμματα Σπουδών
ACQUIN – Accreditation, Certification and QA Institute	Γεωπονικό ΠΑΔΑ	Regenerative Agriculture (short cycle degree) Advanced Aesthetics and Cosmetic Science: Development - Quality Control and Safety of new cosmetic products (second cycle degree) --- Advanced Product Design Engineering and Manufacturing (second cycle degree) Artificial Intelligence and Deep Learning (second cycle degree) Biomedical Engineering and Technology (second cycle degree) Circular Economy and Sustainability Strategies (second cycle degree) Environmental Communication and Health Promotion (second cycle degree) Environmental health and communication in general and special education and training (second cycle degree) Research in Electrical and Electronics Engineering (second cycle degree) Sustainable Energy Systems (second cycle degree)
AQAS – Agency for QA through Accreditation of Study Programmes	ΕΛΜΕΠΑ	European Master on Embedded Intelligence Nanosystems Engineering - From Nanoscale Technologies To Ubiquitous Smart Sensors (EMINENT) (second cycle degree)
BAC – British Accreditation Council for Independent Further and HE	CITY College Mediterranean College New York College CITY College (University of York Campus)	Institutional Accreditations
CYQAA – The Cyprus Agency of QA and Accreditation in HE	ΑΠΘ Σχολή Ικάρων ΕΛΜΕΠΑ ΕΑΠ ΕΚΠΑ ΠαΠα ΠαΠΕΙ ΠΔΜ	Criminal Law and Addictions (Joint Programme with the Aristotle University of Thessaloniki) (second cycle degree) --- Security and Defense (Joint with the Hellenic Air Force Academy, E-Learning) (second cycle degree) --- Data Analytics and FinTech (Joint Programme with the Hellenic Mediterranean University, E-Learning) (second cycle degree)

		<p>Data Analytics and FinTech (Joint Programme with the Hellenic Mediterranean University) (second cycle degree)</p> <p>---</p> <p>Banking, Accounting and Finance (E-Learning, Joint program with the Hellenic Open University) (second cycle degree)</p> <p>ERMII/Enterprise Risk Management (Joint Programme with Hellenic Open University) (second cycle degree)</p> <p>European Law (E-Learning, Joint Programme with Hellenic Open University) (second cycle degree)</p> <p>---</p> <p>School Counselling and Guidance (Joint degree with the National and Kapodistrian University of Athens) (second cycle degree)</p> <p>---</p> <p>Child and Adolescent Protection (E-Learning, Joint programme with the University of Patras) (second cycle degree)</p> <p>Intercultural Education and Mediation (Joint Inter-university Programme with the University of Patras, E-Learning) (second cycle degree)</p> <p>Special Education (Joint Inter-university Programme with the University of Patras, E-Learning) (second cycle degree)</p> <p>Teaching Greek to Speakers of Other Languages (E-Learning, Joint Programme with the University of Patras) (second cycle degree)</p> <p>---</p> <p>PhD Program with Co-Supervision in Business Administration with the University of Piraeus (third cycle degree)</p> <p>---</p> <p>Forensic Accounting (Joint Inter-university Programme with the University of Western Macedonia) (second cycle degree)</p> <p>Forensic Accounting (Joint Inter-university Programme with the University of Western Macedonia, E-Learning) (second cycle degree)</p> <p>Intercultural Studies and Greek as a Second/Foreign Language (E-Learning, Joint program with the University of Western Macedonia) (second cycle degree)</p> <p>PhD Program with Co-Supervision with the University of Western Macedonia (third cycle degree)</p>
EAEVE – European Association of Establishment of Veterinary Education	ΑΠΘ	School of Veterinary Medicine (degree)
HCERES – High Council for Evaluation of Research and HE	Γεωπονικό	Master Bio Marine Technology de l'Université européenne EUCONEXUS (second cycle degree)
NVAO – Accreditation Organization of the Netherlands and Flanders	Ιόνιο	Cartography (second cycle degree, 120 ECTS) European Politics and Society: Vaclav Havel Joint Master Programme (second cycle degree, 120 ECTS)

Η διασφάλιση της ποιότητας στο ΕΑΠ: Διασυνοριακή διάσταση

Το Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο (ΕΑΠ) διαθέτει 11 ΜΠΣ διδρυματικά, εκ των οποίων 4 είναι με πανεπιστήμια στην Κύπρο. Εμφανίζεται στο EQAR να διαθέτει τρία

Προγράμματα Σπουδών τα οποία έχουν πιστοποιηθεί από τον Φορέα Διασφάλισης και Πιστοποίησης της Ποιότητας της Ανώτερης Εκπαίδευσης (ΔΙΠΑΕ). Πρόκειται για τα εξής Προγράμματα Σπουδών:

- Τραπεζική, Λογιστική και Χρηματοοικονομική (ΤΛΧ) & (ΤΛΧΒ) (κοινό ΠΜΣ με το Πανεπιστήμιο Λευκωσίας)
- Enterprise Risk Management (ERM) (κοινό ΠΜΣ με το Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου)
- Ευρωπαϊκό Δίκαιο (κοινό ΜΠΣ με το Πανεπιστήμιο Frederick) (ΕΔΙ)

Το τέταρτο διασυνοριακό ΜΠΣ, Δίκαιο της Οικονομίας και των Επιχειρήσεων (ΔΟΕ) & (ΔΟΕΒ), κοινό ΜΠΣ με το Πανεπιστήμιο Λευκωσίας, δε φαίνεται στο EQAR να έχει πιστοποιηθεί ακόμα.

Στο τελευταίο μέρος των εκθέσεων πιστοποίησης των τριών ΠΣ (Διαχείριση Επιχειρηματικού Κινδύνου - ERM, Ευρωπαϊκό Δίκαιο - LLM, και Τραπεζική, Λογιστική και Χρηματοοικονομική - MBAF) δίνονται οι συστάσεις που μπορούν να κατηγοριοποιηθούν σε 6 θεματικούς άξονες κοινών συστάσεων:

1. Αναβάθμιση Διδακτικής Μεθοδολογίας & Εκπαιδευτικού Υλικού
2. Ενίσχυση Αλληλεπίδρασης & Ευελιξίας
3. Σύνδεση με Έρευνα & Αγορά
4. Διασφάλιση Ποιότητας & Αξιολόγηση
5. Διδακτικό Προσωπικό
6. Διεθνοποίηση

Στους έξι πίνακες που ακολουθούν φαίνονται λεπτομερέστερα οι συστάσεις ανά θεματικό άξονα.

1. Αναβάθμιση Διδακτικής Μεθοδολογίας & Εκπαιδευτικού Υλικού	
Ενέργεια	ΠΣ που αφορά
Αξιοποίηση διάφορων σύγχρονων εργαλείων (π.χ. προσομοιώσεις, μελέτες περίπτωσης) / περισσότερο ψηφιακό διαδραστικό υλικό.	ERM, LLM, MBAF
Ανάπτυξη και αξιοποίηση πολυμεσικών εργαλείων / ψηφιακών μέσων για ενίσχυση της αλληλεπίδρασης	LLM, MBAF
Βελτίωση και αναβάθμιση ψηφιακών εργαλείων εξαΕ / πρόσθετη χρηματοδότηση για διαδικτυακές πλατφόρμες	ERM, MBAF

2. Ενίσχυση Αλληλεπίδρασης & Ευελιξίας	
Ενέργεια	ΠΣ που αφορά
Μακροσκελείς σύγχρονες συναντήσεις (π.χ. 4ωρες) να μοιραστούν σε μικρότερες για ενίσχυση της συγκέντρωσης των φοιτητών	MBAF
Οι Συναντήσεις να χρησιμοποιούνται για διευκρινίσεις και διαδραστικές συζητήσεις, αντί για διάλεξη. Οι Συναντήσεις μπορούν να βιντεοσκοποούνται.	MBAF
Αποτελεσματικότερη αξιοποίηση ευκαιριών ασύγχρονης μαθησιακής διαδικασίας	MBAF
Μεγαλύτερη ευελιξία στην υποβολή δραστηριοτήτων και γραπτών εργασιών	LLM
Αύξηση των ευκαιριών αλληλεπίδρασης των φοιτητών μεταξύ τους, καθώς και με το εκπαιδευτικό υλικό	MBAF

3. Σύνδεση με Έρευνα & Αγορά	
Ενέργεια	ΠΣ που αφορά
Η υψηλής ποιότητας έρευνα που παράγεται από τους διδάσκοντες να ενσωματώνεται στο εκπαιδευτικό υλικό, παράλληλα με μελέτες περίπτωσης	ERM, LLM, MBAF
Επικαιροποίηση και επαναπροσδιορισμός προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων, αξιοποίηση περιεχομένου με ενημερωμένα παραδείγματα πραγματικής ζωής, πρόσφατα γεγονότα, νέες επιχειρηματικές πρακτικές και θέματα σύγχρονου ενδιαφέροντος.	MBAF
Συμμετοχή φοιτητών στην έρευνα σε συνεργασία με τους επιβλέποντές τους	ERM, MBAF
Παροχή στους φοιτητές συνδρομητικών βάσεων δεδομένων, σαφή λίστα πόρων για διατριβές	MBAF
Συστηματική ανατροφοδότηση από πιθανούς εργοδότες για τη βελτίωση του προγράμματος	ERM

4. Διασφάλιση Ποιότητας & Αξιολόγηση	
Ενέργεια	ΠΣ που αφορά
Η ΜΟΔΙΠ να προχωρήσει σε αναθεώρηση των βασικών δεικτών απόδοσης (key performance indicators), αξιοποιώντας ποσοτικά δεδομένα προόδου των φοιτητών και έρευνες του βαθμού ικανοποίησής τους	ERM, MBAF
Αξιοποίηση εναλλακτικών μορφών αξιολόγησης με αξιολόγηση διαδραστικών δραστηριοτήτων και ομαδικών εργασιών	ERM, MBAF
Περισσότερες ευκαιρίες διαμορφωτικής αξιολόγησης (formative assessment)	LLM
αναθεώρηση της βαρύτητας της τελικής αξιολόγησης (π.χ. μετακίνηση από το 30/70 σε 40/60)	MBAF
Αξιοποίηση πιο εξελιγμένων τεχνικών learning analytics	LLM

5. Διδακτικό προσωπικό	
Ενέργεια	ΠΣ που αφορά
Αύξηση του μόνιμου διδακτικού - ερευνητικού προσωπικού	ERM
Έμφαση στην ποιότητα της διδασκαλίας	MBAF
Ευκαιρίες επαγγελματικής ανάπτυξης του έκτακτου διδακτικού προσωπικού (adjunct faculty) και προσαρμογή της σε συγκεκριμένους τομείς του προγράμματος	MBAF
Μεγαλύτερη ευελιξία στις ώρες διδασκαλίας για να προσφερθεί περισσότερος χρόνος για έρευνα	LLM

6. Διεθνοποίηση	
Ενέργεια	ΠΣ που αφορά
Προσφορά του προγράμματος τόσο στα Ελληνικά όσο και στα Αγγλικά	LLM, MBAF
Αν απαιτείται πιστοποιητικό αγγλικής γλώσσας, πρέπει μέρος του υλικού να διατίθεται στα αγγλικά για να δικαιολογείται αυτή η απαίτηση εισαγωγής	LLM
Οι διαδικασίες εισαγωγής για φοιτητές από μη συναφή γνωστικά αντικείμενα πρέπει να οριστούν καλύτερα	LLM

Η ανάλυση των εκθέσεων αξιολόγησης για τα τρία κοινά Προγράμματα Σπουδών εξΑΕ αναδεικνύει κοινές συστάσεις που επικεντρώνονται κυρίως στην αναβάθμιση της ψηφιακής διδακτικής / μαθησιακής διαδικασίας, την ενίσχυση της αλληλεπίδρασης και τη σύνδεση της διδασκαλίας με την έρευνα και την αγορά εργασίας.

Συζήτηση - Συμπεράσματα

Η διασφάλιση της ποιότητας αποτελεί κεντρικό πυλώνα της Ανώτατης Εκπαίδευσης (ΑΕ) στην ευρωπαϊκή ήπειρο, συνδεδεμένο άρρηκτα με τη διαφάνεια, τη λογοδοσία, την ακαδημαϊκή αξιοπιστία και την ενίσχυση της εμπιστοσύνης μεταξύ ιδρυμάτων, κρατών και κοινωνίας. Από τη Διαδικασία της Μπολόνια και έπειτα, η οικοδόμηση του ΕΧΑΕ βασίστηκε σε μια κοινή αρχιτεκτονική αρχών και προτύπων, με κορυφαίο σημείο αναφοράς τα European ESG. Τα ESG λειτουργούν ως κοινή γλώσσα ποιότητας, επιτρέποντας τη συγκρισιμότητα, την αμοιβαία αναγνώριση και τη διασυνοριακή συνεργασία, χωρίς να αναιρούν την αυτονομία των εθνικών συστημάτων.

Ωστόσο, οι σύγχρονες εξελίξεις στο τοπίο της ΑΕ θέτουν νέες προκλήσεις για τη διασφάλιση της ποιότητας των ΠΣ. Η διεθνοποίηση, η αυξανόμενη κινητικότητα φοιτητών και προσωπικού, τα κοινά πτυχία (joint degrees), η εξ αποστάσεως

εκπαίδευση και η ψηφιακή μετάβαση δημιουργούν ένα πολυεπίπεδο περιβάλλον, στο οποίο η ποιότητα δεν μπορεί πλέον να αξιολογείται αποκλειστικά εντός εθνικών συνόρων. Η διασυνοριακή διάσταση της εκπαίδευσης καθιστά αναγκαία τη συνεργασία μεταξύ φορέων πιστοποίησης και την ανάπτυξη μηχανισμών αμοιβαίας εμπιστοσύνης. Η ποιότητα μετατρέπεται από εθνικό ζήτημα σε ευρωπαϊκό και, συχνά, σε διεθνές εγχείρημα.

Στην Ευρώπη λειτουργούν περίπου 50 και πλέον αναγνωρισμένοι οργανισμοί διασφάλισης και πιστοποίησης ποιότητας, εγγεγραμμένοι στο EQAR. Η πολυμορφία αυτή αντανακλά τη διαφορετικότητα των εθνικών συστημάτων, αλλά ταυτόχρονα στηρίζεται σε κοινές αρχές, όπως η ανεξαρτησία, η διαφάνεια, η εξωτερική αξιολόγηση από ομότιμους (peer review) και η εστίαση στη βελτίωση. Η ύπαρξη πολλών φορέων δημιουργεί ένα δυναμικό οικοσύστημα ποιότητας, στο οποίο τα ιδρύματα μπορούν, υπό προϋποθέσεις, να απευθύνονται και σε φορείς του εξωτερικού, ιδίως σε περιπτώσεις διακρατικών συνεργασιών.

Στην Ελλάδα δραστηριοποιούνται συνολικά οκτώ φορείς πιστοποίησης, με κεντρικό θεσμικό ρόλο την Εθνική Αρχή Ανώτατης Εκπαίδευσης (ΕΘΑΑΕ), η οποία είναι αρμόδια για την εξωτερική αξιολόγηση και πιστοποίηση των ΠΣ των ελληνικών ΑΕΙ. Παράλληλα, η δυνατότητα πιστοποίησης από αναγνωρισμένους ευρωπαϊκούς φορείς, ιδιαίτερα σε περιπτώσεις διακρατικών ή επαγγελματικά προσανατολισμένων προγραμμάτων, ενισχύει την εξωστρέφεια και την ευθυγράμμιση με διεθνή πρότυπα. Ο αυξανόμενος αριθμός ΠΣ δευτέρου κύκλου, που αποτελούν αντικείμενο πιστοποίησης από φορείς πέραν της ΕΘΑΑΕ, αποτυπώνει μια σαφή τάση εξωστρέφειας της ελληνικής ανώτατης εκπαίδευσης. Τα ιδρύματα επιδιώκουν την ενίσχυση της διεθνούς τους αναγνωρισιμότητας, την προσέλκυση αλλοδαπών φοιτητών και τη συμμετοχή σε διακρατικά δίκτυα. Η πιστοποίηση από φορείς του εξωτερικού λειτουργεί, σε αυτές τις περιπτώσεις, όχι ως αμφισβήτηση του εθνικού πλαισίου, αλλά ως συμπληρωματικός μηχανισμός διεθνούς νομιμοποίησης.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί το Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο (ΕΑΠ), το οποίο προσφέρει έντεκα διδρυματικά ΜΠΣ. Από τα τέσσερα Προγράμματα Σπουδών που υλοποιούνται σε συνεργασία με Κυπριακά ιδρύματα Ανώτατης Εκπαίδευσης, τα τρία έχουν αξιολογηθεί και από Κυπριακό φορέα πιστοποίησης, δηλαδή από φορέα του εξωτερικού. Η πρακτική αυτή αναδεικνύει τη διασυνοριακή διάσταση της

ποιότητας: όταν ένα πρόγραμμα σχεδιάζεται και υλοποιείται από κοινού, η διασφάλιση της ποιότητάς του δεν μπορεί να περιορίζεται σε μία μόνο εθνική οπτική. Η διπλή ή παράλληλη αξιολόγηση ενισχύει την αξιοπιστία και την αποδοχή του τίτλου σπουδών και στα δύο εκπαιδευτικά συστήματα.

Στο πλαίσιο της ευρύτερης παγκοσμιοποίησης της Ανώτατης Εκπαίδευσης, η πιστοποίηση ΠΣ επηρεάζεται καθοριστικά από την ανάγκη σύγκλισης σε κοινά πρότυπα και διαδικασίες. Τα ESG αποτελούν το κοινό σημείο αναφοράς που επιτρέπει αυτή τη σύγκλιση, διασφαλίζοντας ότι, παρά τις εθνικές διαφοροποιήσεις, τα κριτήρια ποιότητας παραμένουν συγκρίσιμα. Η έμφαση στη μαθησιακή επίτευξη, στη φοιτητοκεντρική προσέγγιση, στη διαφάνεια των διαδικασιών και στη συνεχή βελτίωση λειτουργεί ως ενοποιητικός άξονας.

Παράλληλα, η διεθνοποίηση εισάγει νέες προκλήσεις: διαφορετικά ρυθμιστικά πλαίσια, ετερογένεια στις επαγγελματικές απαιτήσεις, ανάγκη για συντονισμό μεταξύ πολλαπλών αρχών, αλλά και διαχείριση πολιτισμικών και ακαδημαϊκών διαφορών. Η διασφάλιση ποιότητας καλείται να λειτουργήσει όχι μόνο ως μηχανισμός ελέγχου, αλλά και ως στρατηγικό εργαλείο ανάπτυξης.

Συμπερασματικά, η διασφάλιση της ποιότητας στην ευρωπαϊκή Ανώτατη Εκπαίδευση βρίσκεται σε φάση μετάβασης από ένα κυρίως εθνικό σύστημα αξιολόγησης σε ένα διασυνδεδεμένο, πολυεπίπεδο δίκτυο πιστοποίησης. Η ελληνική εμπειρία, με την ενίσχυση των διακρατικών ΜΠΣ και την προσφυγή σε εξωτερικούς φορείς πιστοποίησης, χαρακτηριστική είναι η περίπτωση του ΕΑΠ, εντάσσεται δυναμικά σε αυτή τη διαδικασία. Ζητούμενο, βεβαίως, δεν είναι απλώς η συμμόρφωση με πρότυπα, αλλά η καλλιέργεια μιας κουλτούρας ποιότητας που θα στηρίζει τη διεθνή παρουσία και τις διεθνείς συνεργασίες, τη διαρκή βελτίωση με στόχο την ανταπόκριση στις σύγχρονες προκλήσεις και την κοινωνική λογοδοσία των ιδρυμάτων.

Βιβλιογραφικές αναφορές

- Curaj, A., Mihai Hâj, C. & R. Pricopie (2025). Twenty-Five Years of Bologna Process. The Coexistence of Different Frameworks and the Challenges for the European Higher Education Area. In A., Curaj, C., Mihai Haj & R., Pricopie (Eds), *European Higher Education Area 2030: Bridging Realities for Tomorrow's Higher Education* (p. 1-8). [10.1007/978-3-031-75140-0_23](https://doi.org/10.1007/978-3-031-75140-0_23)
- de Wit, H., DeLaquil, T., Hazelkorn, E. & Cates, H. (2025). Mind the policy gaps: regulating quality and ethics in digitalised and privatised cross-border education, *Policy Reviews in Higher Education*, 9(1), 1-6, DOI: 10.1080/23322969.2025.2472516
- de Wit, H., Hunter, F. & Coelen, R. (2015). Internationalisation of higher education in Europe: Future directions. In H., de Wit, F., Hunter, E., Egron-Polak, & L., Howard (Eds.), *Internationalisation of higher education*. A study for the European Parliament. doi: 10.2861/444393
- European Association for Quality Assurance in Higher Education – ENQA (2015a). *Comparative analysis of the ESG 2015 and ESG 2005*. https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/EQUIP_comparative-analysis-ESG-2015-ESG-2005.pdf
- European Association for Quality Assurance in Higher Education – ENQA (2015b). *Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area (ESG)*. ISBN: 978-9-08-168672-3
- Knight, J. (2004). Internationalization Remodeled: Definition, Approaches, and Rationales. *Journal of Studies in International Education*, 8(1), 5-31. [10.1177/1028315303260832](https://doi.org/10.1177/1028315303260832)
- Matei, L., Craciun, D. & Potapoca, E. (2025). The Emergence and Design of a Transnational Policy Tool: Monitoring the Fundamental Values of Higher Education in the European Higher Education Area. In A., Curaj, C., Mihai Haj & R., Pricopie (Eds), *European Higher Education Area 2030: Bridging Realities for Tomorrow's Higher Education* (p. 431-450). [10.1007/978-3-031-75140-0_23](https://doi.org/10.1007/978-3-031-75140-0_23)
- Mittelmeier, J., Rienties, B., Gunter, A. & Raghuram, P. (2021). Conceptualizing Internationalization at Distance: A “Third Category” of University Internationalization. *Journal of Studies in International Education*, 25(3), 266-282. <https://doi.org/10.1177/1028315320906176>
- Νόμος 4653/2020, Εθνική Αρχή Ανώτατης Εκπαίδευσης. Ειδικοί Λογαριασμοί Κονδυλίων Έρευνας Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων, Ερευνητικών και Τεχνολογικών Φορέων και άλλες διατάξεις (ΦΕΚ 12/Α'/24-1-2020).

Όροι Έκδοσης, Πνευματικά Δικαιώματα και Ακαδημαϊκή Δεοντολογία

Η παρούσα έκδοση περιλαμβάνει τις εισηγήσεις που παρουσιάστηκαν στο πλαίσιο των εργασιών του Συνεδρίου. Οι απόψεις που διατυπώνονται στα κείμενα είναι αποκλειστικά προσωπικές απόψεις των συγγραφέων και δεν εκφράζουν απαραίτητα τις θέσεις της Οργανωτικής ή της Επιστημονικής Επιτροπής.

Ευθύνη Συγγραφέων & Πνευματικά Δικαιώματα: Κάθε συγγραφέας φέρει την πλήρη και αποκλειστική ευθύνη για το περιεχόμενο του κειμένου του. Οι συγγραφείς εγγυώνται ότι τα κείμενά τους αποτελούν προϊόν πρωτότυπης επιστημονικής εργασίας και ότι έχουν εξασφαλίσει όλες τις απαραίτητες γραπτές άδειες για τη χρήση υλικού (εικόνες, διαγράμματα, εκτενή αποσπάσματα κ.λπ.) που υπόκειται σε πνευματικά δικαιώματα τρίτων.

Χρήση Τεχνητής Νοημοσύνης (TN): Στο πλαίσιο της ακαδημαϊκής ακεραιότητας, οι συγγραφείς δηλώνουν ότι η χρήση εργαλείων Παραγωγικής Τεχνητής Νοημοσύνης (GenAI), όπου αυτή πραγματοποιήθηκε, περιορίστηκε αποκλειστικά σε υποστηρικτικό επίπεδο (π.χ. γλωσσική επιμέλεια, οργάνωση δομής). Η τελική επιστημονική κρίση, η επαλήθευση των πηγών και η αυθεντικότητα των συμπερασμάτων παραμένουν αποκλειστική ευθύνη των φυσικών προσώπων-συγγραφέων.

Οι επιμελητές/τριες της έκδοσης και οι διοργανωτές του Συνεδρίου δεν φέρουν καμία ευθύνη για τυχόν παραβιάσεις πνευματικών δικαιωμάτων τρίτων ή για την επιστημονική ακρίβεια των στοιχείων που παρατίθενται από τους συγγραφείς.

Παράρτημα 1

Πίνακας 1: Η εξέλιξη στο περιεχόμενο των ESG από το 2005 στο 2015

2015	2005
PART1: Standards and Guidelines for internal quality assurance	
1.1 Policy for quality assurance	
Institutions should have a policy for quality assurance that is made public and forms part of their strategic management. Internal stakeholders should ⁹ develop and implement this policy through appropriate structures and processes, while involving external stakeholders.	1.1: Institutions should have a policy and associated procedures for the assurance of the quality and standards of their programmes and awards. They should also commit themselves explicitly to the development of a culture which recognises the importance of quality, and quality assurance, in their work. To achieve this, institutions should develop and implement a strategy for the continuous enhancement of quality. The strategy, policy and procedures should have a formal status and be publicly available. They should also include a role for students and other stakeholders.
1.2 Design and approval of programmes	
Institutions should have processes for the design and approval of their programmes. The programmes should be designed so that they meet the objectives set for them, including the intended learning outcomes. The qualification resulting from a programme should be clearly specified and communicated, and refer to the correct level of the national qualifications framework for higher education and, consequently, to the Framework for Qualifications of the European Higher Education Area.	1.2: Institutions should have formal mechanisms for the approval, periodic review and monitoring of their programmes and awards.
1.3 Student-centred learning, teaching and assessment	
Institutions should ensure that the programmes are delivered in a way that encourages students to take an active role in creating the learning process , and that the assessment of students reflects this approach.	1.3: Students should be assessed using published criteria, regulations and procedures which are applied consistently.
1.4 Student admission, progression, recognition and certification	
Institutions should consistently apply pre-defined and published regulations covering all phases of the student "life cycle", e.g. student admission, progression, recognition and certification.	1.3: Students should be assessed using published criteria, regulations and procedures which are applied consistently.
1.5 Teaching staff	
Institutions should assure themselves of the competence of their teachers. They should apply fair and transparent processes for the recruitment and development of the staff.	1.4: Institutions should have ways of satisfying themselves that staff involved with the teaching of students are qualified and competent to do so. They should be available to those undertaking external reviews, and commented upon in reports.
1.6 Learning resources and student support	
Institutions should have appropriate funding for learning and teaching activities and ensure that adequate and readily accessible learning resources and student support are provided.	1.5: Institutions should ensure that the resources available for the support of student learning are adequate and appropriate for each programme offered.
1.7 Information management	
Institutions should ensure that they collect, analyse and use relevant information for the effective management of their programmes and other activities.	1.6: Institutions should ensure that they collect, analyse and use relevant information for the effective management of their programmes of study and other activities.
1.8 Public information	
Institutions should publish information about their activities, including programmes , which is clear, accurate , objective, up-to date and readily accessible.	1.7: Institutions should regularly publish up to date, impartial and objective information, both quantitative and qualitative , about the programmes and awards they are offering.
1.9 On-going monitoring and periodic review of programmes	
Institutions should monitor and periodically review their programmes to ensure that they achieve the objectives set for them and respond to the needs of students and society. These reviews should lead to continuous improvement of	1.2: Institutions should have formal mechanisms for the approval, periodic review and monitoring of their programmes and awards.

⁹ Με έντονη γραφή (bold) αναδεικνύονται τα καινούρια στοιχεία που προστέθηκαν στο κείμενο του 2015, ενώ ό,τι φαίνεται διαγραμμένο αφαιρέθηκε.

the programme. Any action planned or taken as a result should be communicated to all those concerned.	
1.10 Cyclical external quality assurance	
Institutions should undergo external quality assurance in line with the ESG on a cyclical basis. ESG 2005	2.7: External quality assurance of institutions and/ or programmes should be undertaken on a cyclical basis. The length of the cycle and the review procedures to be used should be clearly defined and published in advance.
PART 2: Standards and Guidelines for external quality assurance	
2.1 Consideration of internal quality assurance	
External quality assurance should address the effectiveness of the internal quality assurance described in Part 1 of the ESG.	2.1: External quality assurance procedures should take into account the effectiveness of the internal quality assurance processes described in Part 1 of the European Standards and Guidelines.
2.2 Designing methodologies fit for purpose	
External quality assurance should be defined and designed specifically to ensure its fitness to achieve the aims and objectives set for it, while taking into account relevant regulations. Stakeholders should be involved in its design and continuous improvement.	2.2: The aims and objectives of quality assurance processes should be determined before the processes themselves are developed, by all those responsible (including higher education institutions) and should be published with a description of the procedures to be used. 2.4: All external quality assurance processes should be designed specifically to ensure their fitness to achieve the aims and objectives set for them.
2.3 Implementing processes	
External quality assurance processes should be reliable, useful, pre-defined, implemented consistently and published. They include - a self-assessment or equivalent; - an external assessment normally including a site visit; - a report resulting from the external assessment; - a consistent follow-up.	3.7: The processes, criteria and procedures used by agencies should be pre-defined and publicly available. These processes will normally be expected to include: - a self-assessment or equivalent procedure by the subject of the quality assurance process; - an external assessment by a group of experts, including, as appropriate , (a) student member(s), and site visits as decided by the agency ; - publication of a report, including any decisions, recommendations or other formal outcomes; - follow-up procedure to review actions taken by the subject of the quality assurance process in the light of any recommendations contained in the report. 2.6: Quality assurance processes which contain recommendations for action or which require a subsequent action plan , should have a predetermined follow-up procedure which is implemented consistently.
2.4 Peer-review experts	
External quality assurance should be carried out by groups of experts that include (a) student member(s).	3.7: [...] an external assessment by a group of experts, including, as appropriate , (a) student member(s), [...]
2.5 Criteria for outcomes	
Any outcomes or judgements made as the result of external quality assurance should be based on explicit and published criteria that are applied consistently, irrespective of whether the process leads to a formal decision.	2.3: Any formal decisions made as a result of an external quality assurance activity should be based on explicit published criteria that are applied consistently. 3.7: The [...] criteria [...] should be pre-defined and publicly available.
2.6 Reporting	
Full reports by the experts should be published, clear and accessible to the academic community, external partners and other interested individuals. If the agency takes any formal decision based on the reports, the decision should be published together with the report.	2.5: Reports should be published and should be written in a style, which is clear and readily accessible to its intended readership. Any decisions, commendations or recommendations contained in reports should be easy for a reader to find.
2.7 Complaints and appeals	
Complaints and appeals processes should be clearly defined as part of the design of external quality assurance processes and communicated to the institutions.	3.7 Guideline: Agencies that make formal quality assurance decisions, or conclusions which have formal consequences should have an appeals procedure. The nature and form of the appeals procedure should be determined in the light of the constitution of each agency. 2.7: External quality assurance of institutions and/or programmes should be undertaken on a cyclical basis. The length of the cycle and the review procedures to be used should be clearly defined and published in advance.
PART 3: Standards and Guidelines for quality assurance agencies	
3.1 Activities, policy and processes for quality assurance	
Agencies should undertake external quality assurance activities as defined in Part 2 of the ESG on a regular basis.	3.1: The external quality assurance of agencies should take into account the presence and effectiveness of the external

<p>They should have clear and explicit goals and objectives that are part of their publicly available mission statement. These should translate into the daily work of the agency. Agencies should ensure the involvement of stakeholders in their governance and work.</p>	<p>quality assurance processes described in Part 2 of the European Standards and Guidelines. 3.3: Agencies should undertake external quality assurance activities (at institutional or programme level) on a regular basis. 3.5: Agencies should have clear and explicit goals and objectives for their work, contained in a publicly available statement.</p>
<p>3.2 Official status</p>	
<p>Agencies should have an established legal basis and should be formally recognised as quality assurance agencies by competent public authorities.</p>	<p>3.2: Agencies should be formally recognised by competent public authorities in the European Higher Education Area as agencies with responsibilities for external quality assurance and should have an established legal basis. They should comply with any requirements of the legislative jurisdictions within which they operate.</p>
<p>3.3 Independence</p>	
<p>Agencies should be independent and act autonomously. They should have full responsibility for their operations and the outcomes of those operations without third party influence.</p>	<p>3.6: Agencies should be independent to the extent both that they have autonomous responsibility for their operations and that the conclusions and recommendations made in their reports cannot be influenced by third parties such as higher education institutions, ministries or other stakeholders.</p>
<p>3.4 Thematic analysis</p>	
<p>Agencies should regularly publish reports that describe and analyse the general findings of their external quality assurance activities.</p>	<p>2.8: Quality assurance agencies should produce from time to time summary reports describing and analysing the general findings of their reviews, evaluations, assessments etc.</p>
<p>3.5 Resources</p>	
<p>Agencies should have adequate and appropriate resources, both human and financial, to carry out their work.</p>	<p>3.4: Agencies should have adequate and proportional resources, both human and financial, to enable them to organise and run their external quality assurance process(es) in an effective and efficient manner, with appropriate provision for the development of their processes and procedures.</p>
<p>3.6 Internal quality assurance and professional conduct</p>	
<p>Agencies should have in place processes for internal quality assurance related to defining, assuring and enhancing the quality and integrity of their activities.</p>	<p>3.8: Agencies should have in place procedures for their own accountability.</p>
<p>3.7 Cyclical external review of agencies</p>	
<p>Agencies should undergo an external review at least once every five years in order to demonstrate their compliance with the ESG.</p>	<p>3.8 Guideline: [...] A mandatory cyclical external review of the agency's activities at least once every five years. [...]</p>